
СТУДЕНТСКИ РАДОВИ

УДК: 336.226.12(497.11:4-6EU) ; 347.73 ; 336.227.2

CERIF: S 141

ТИП РАДА: СТУДЕНТСКИ РАД

DOI: 10.55836/PiP_24406A

Маша ИЛИЋ*

докторанд Универзитета у Београду – Правног факултета, Србија

УЛОГА КОРЕСПОНДИРАЈУЋЕ КОРЕКЦИЈЕ ДОБИТИ У МЕЂУНАРОДНОМ И У СРПСКОМ ПОРЕСКОМ ПРАВУ

Сажетак

Кореспондирајућа корекција добити је инстинктивна међународној пореској права чија је улога ошклањање економској двострукој ошкривања, где се циљ изражавања ошледа у идентификацији начина његовој реулисања у међународном и у српском праву, као и предлајању решења за уочене проблеме. Упоредноправним методом анализиран је начин реулисања у модел-конвенцијама OECD и УН, реулајиви ЕУ и BEPS иницијативи, са наласком на проблеме у примени и однос са актуелним изменама, ирвенствено са правилом о укључивању дохојка из Друјој сјуба. Преиспитана је позиција Републике Србије кроз сјране директне инвеститије у контексту примене кореспондирајуће корекције у пореским уговорима, на основу чеја је њен положај окарактерисан као завидан, као и оцена српској законодавства у односу на Друјој сјуб где је изнејта ирејорук о усвајању правила о квалификованом домаћем минималном дојлајном порезу. Резултати су указали на мане усвојених

---

* Електронска адреса аутора: masa.ilic324@gmail.com.

решења, постојеће на постојећак заједничкој дојоварања, и на новоусвојена решења у вези којих углавном не постојећи усаглашен став у литератури.

Кључне речи: *Кореспондирајућа корекција добити. – Економско дво-
струко опорезивање. – Принципи „ван дохвата руке“. –
Трансферне цене. – Други суб.*

І Увод

У условима пословања које карактерише процес глобализације, порески обвезници, резиденти различитих пореских јурисдикција, свакодневно су усмерени једни ка другима ради остварења заједничких циљева. Приликом опорезивања оваквих трансакција потенцијално може доћи до међународног двоструког опорезивања, што је последица тежње пореских власти више земаља да присвоје што већи „део колача“.

У првом делу рада је објашњено на који начин долази до међународног економског двоструког опорезивања применом „принципа ван дохвата руке“ без уласка у дискусију о методама за анализу трансферних цена. Затим је извршена систематизација корекција основице пореза на добит до којих може доћи и то сврставањем у четири врсте: примарне, секундарне, кореспондирајуће и компензационе корекције.

Други део рада посвећен је анализи института кореспондирајуће корекције добити у упоредном праву и то разматрањем најистакнутијих инструмената међународног пореског права у овој области, а то су: Модел-конвенција о порезима на доходак и имовину *OECD*, Модел-конвенција о двоструком опорезивању између развијених и земаља у развоју усвојена од стране Уједињених нација, регулатива Европске уније и Мултилатерална конвенција за примену мера које се у циљу спречавања ерозије пореске основице и премештања добити односе на пореске уговоре. Од изузетног је значаја напоменути да наведене модел-конвенције, иако играју велику улогу у билатералним преговорима земаља, нису акти који имају правну снагу. На крају овог дела рада анализиран је однос одредбе о кореспондирајућој корекцији добити са решењима из тзв. Другог стуба усвојеним у оквиру активности Инклузивног оквира за *BEPS*.

Последњи део рада је посвећен примени одредбе о кореспондирајућој корекцији добити у српском пореском праву. Извршен је увид у одредбе националног законодавства, затим анализа мреже билатералних пореских уговора измењених одредбама Мултилатералне конвенције. Важно је нагласити да комбиновани текст уговора о

избегавању двоструког опорезивања и Мултилатералне конвенције сам по себи нема правну снагу, него су у питању два засебна акта. Добијени подаци су упоређени са подацима о страним директним инвестицијама како би био лоциран ризик од појаве међународног економског двоструког опорезивања у пословању српских компанија на иностраном тржишту, као и иностраних компанија на српском. На крају, извршен је осврт на позицију Србије у односу на примену правила из Два стуба.

Сврха и циљ истраживања је идентификација проблема везаних за институт кореспондирајуће корекције и давање предлога за њихово решавање, дефинисање његовог односа са актуелним изменама у међународном пореском праву, а на крају и утврђивање стања у српском пореском праву у односу на међународне токове. Приликом истраживања је примарно коришћен упоредноправни метод.

II Међународно двоструко економско опорезивање настало применом принципа „ван дохвата руке“

Имајући у виду идентитет пореског обвезника, могу се разликовати две врсте двоструког опорезивања: двоструко правно опорезивање¹ и двоструко економско опорезивање.² Ова два појма се у литератури срећу и као двоструко опорезивање у ужем (правно) и у ширем смислу (економско).³ Економско двоструко опорезивање може да се јави унутар граница једне државе (нпр. између различитих кантона у Швајцарској)⁴, али већу пажњу изазива онда када су умешане две или више држава.

Предмет истраживања је отклањање економског међународног двоструког опорезивања порезом на добит правних лица. Значај ове појаве је у чињеници да она дестимулише међународне инвестиције нарушавајући неутралност у опорезивању, будући да се два обвезника једнаке економске снаге опорезују различито, чиме долази до сукоба са принципом једнакости.

У овој области, готово неизоставно је имплементиран принцип „ван дохвата руке“ (*arm's length principle*). Он осликава односе између неповезаних правних лица који цене међусобних трансакција (трансферне цене) формирају на слободном тржишту.

У наредном примеру погледајмо како принцип „ван дохвата руке“ може довести до двоструког економског опорезивања. Два лица,

1 Дејан Поповић, *Пореско право*, 21. издање, Београд, 2022, 261.

2 Д. Поповић, 265–266.

3 Arnold A. Knechtle, *Basic Problems in International Fiscal Law*, Deventer, 1979, 32.

4 Natassia Burkhalter-Martinez, Jeanne Roy-Stämpfli, „Primary, Corresponding and Secondary Transfer Pricing Adjustments“, *International Transfer Pricing Journal*, September/October 2024.

резиденти различитих јурисдикција, повезана су тако што је А матично лице, а Б зависно. Лице А у току године врши континуиране испоруке готових производа лицу Б, које затим ову робу продаје неповезаним лицима. Б доминантно остварује приходе по основу дистрибуције ове робе. Прописи о трансферним ценама државе лица Б налажу проверу усклађености трансферне цене са принципом „ван дохвата руке“, односно корекцију цене кроз порески биланс услед неусклађености. Друштво је одабрало да тестира трансакцију применом метода нето трансакционе марже (*transactional net margin method*)⁵ лица Б поредећи остварену маржу са тржишном маржом (*arm's length range*) и то обједињеним приступом.⁶ У табели бр. 1 су дата два примера, први у којем је резултат теста усклађеност са принципом „ван дохвата руке“ и други у којем је резултат супротан.

Табела 1
Усклађеност са принципом „ван дохвата руке“

Редни број	Категорија	пример 1	пример 2
(1)	(2)	(3)	(4)
1	пословни приходи лица Б	100,000	100,000
2	пословни расходи лица Б	91,000	98,000
3	пословни добитак (1–2)	9,000	2,000
4	остварена маржа (3/1*100)	9%	2%
5	тржишни распон (<i>arm's length range</i>)	4–10%	
6	медијана тржишног распона	6%	
7	усклађеност са принципом „ван дохвата руке“	ДА	НЕ
8	износ корекције расхода (набавне вредности продате робе)	–	-4,000
9	коригована маржа (1–2–8)/1*100	–	6%

5 OECD, *Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations*, OECD Publishing, Paris, 2022, доступно на адреси: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2022_0e655865-en.html, 7. 7. 2024, 113.

6 OECD (2022), 152.

Разлика у наведеним примерима је у расходима лица Б, који примарно потичу из трансакције са повезаним лицем. Пошто је трансакција извршена под условима који се разликују од тржишних, извршена је примарна корекција цене трансакције како би се основица пореза на добит увећала у складу са обрачуном из табеле бр. 2.

Табела 2
Обрачун пореза на добит групе повезаних лица

Редни број	Категорија	пример 2 из табеле бр. 1 без корекције	пример 2 из табеле бр. 1 са корекцијом
(1)	(2)	(3)	(4)
1	пословни расходи лица Б	98,000	94,000
2	приход лица А	98,000	98,000
3	основица пореза на добит лица Б	2,000	6,000
4	пореска стопа (у обе земље)	10%	10%
5	порез лица Б (3x4)	200	600
6	порез лица А (2x4)	9,800	9,800
7	порез плаћен на нивоу групе (5+6)	10,000	10,400

Основица од 4.000 је опорезована два пута, чиме је дошло до економског двоструког опорезивања. Како наводи Ланг (*Lang*) „свака земља резидентства одређује опорезиву основицу за порез на добит правних лица у складу са националним пореским правом. Ако два правна лица остваре међусобне трансакције, пореске власти две земље могу доделити другачије вредности тим трансакцијама.“⁷

III Корекције узроковане применом принципа „ван дохвата руке“

Теорији и пракси су познате различите врсте корекција до којих долази применом прописа о трансферним ценама. У питању су:

- примарне корекције добити (*primary adjustments*),
- секундарне корекције добити (*secondary adjustments*),

⁷ Michael Lang, *Introduction to the Law of Double Taxation Conventions*, 2nd edition, Wien, 2013, 30.

- кореспондирајуће корекције добити (*corresponding adjustments, matching adjustments*),⁸
- компензационе корекције добити (*compensating adjustments*).

Примарна корекција добити је „усклађивање које пореска администрација прве јурисдикције врши опорезивој добити правног лица као резултат примене принципа „ван дохвата руке“ у трансакцији која укључује повезано правно лице у другој пореској јурисдикцији“.⁹ Будући да је овај принцип уздигнут на ниво општеприхваћеног стандарда, не чуди чињеница да највећи број јурисдикција заиста и захтева примарну корекцију.

Секундарне корекције добити подразумевају корекције „настале опорезивањем секундарних трансакција“.¹⁰ Наставно на претходни пример, стварна вредност трансакција је 98.000, а вредност за пореске сврхе је 94.000. Међутим, пошто ће новчани ток одговарати износу стварне трансакције, може се сматрати да је лице Б свом матичном лицу исплатило разлику по неком другом (прикривеном) основу. Тај други основ је секундарна трансакција. Позната су три различита приступа: трансакција се може сматрати дивидендом (*constructive dividend*), оснивачким улогом/повећањем капитала (*constructive equity distribution*) или позајмицом (*constructive loan*) у зависности од конкретног случаја и националног законодавства. Сваки од ових приступа има своје предности и мане које неће бити предмет овог истраживања. Секундарне корекције су мање распрострањене у односу на примарне услед сложености и административних потешкоћа (нпр. у примени су у Јужној Африци, САД, као и у земљама Европске уније: Аустрији, Бугарској, Данској, Немачкој, Француској, Луксембургу, Холандији, Словенији и Шпанији),¹¹ а у литератури је забележен став да уколико се примењују често је погодније одабрати приступ конструктивне дивиденде или уплате оснивачког улога/повећања капитала уместо конструктивне позајмице.¹² За секундарне корекције у односу на примарне

8 M. Lang, 147.

9 OECD (2022), 24.

10 OECD (2022), 25–26.

11 European Commission, EU Joint Transfer Pricing Forum – Final Report on Secondary Adjustments, Brussels, 2013, доступно на адреси: https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/90a4ab4e-edd4-4551-ae80-efd13fec44b1_en?filename=final_report_secondary_adjustments_en.pdf, 7. 7. 2024, 4.

12 LH Harmse, Alternatives for the treatment of secondary transfer pricing adjustments in South Africa, 2014, доступно на адреси: https://dspace.nwu.ac.za/bitstream/handle/10394/13333/Harmse_LH.pdf;jsessionid=8939576FDC6D10927F28F94FAD7E9EE8?sequence=1, 7. 7. 2024, 88–89.

и кореспондирајуће је специфична чињеница да нису регулисане међународним инструментима.¹³

Кореспондирајуће корекције добити су „усклађивања пореске обавезе повезаног правног лица у другој пореској јурисдикцији извршена од стране пореских власти те јурисдикције, а која одговарају примарној корекцији извршеној од стране пореских власти прве пореске јурисдикције, тако да алокација добити од стране две јурисдикције буде доследна.“¹⁴ За разлику од примарне и секундарне корекције које могу узроковати двоструко опорезивање, кореспондирајућа корекција има другачију улогу – она тежи да сруши ову баријеру. На примеру би то значило следеће: након што је јурисдикција којој припада лице Б умањила његов расход за 4.000, јурисдикција којој припада лице А је паралелно извршила одговарајуће усклађивање пореске основице лица А, тј. умањила је приход у истом том износу. Институт кореспондирајуће корекције добити изазива пажњу овог рада пошто је у питању предмет регулације међународног пореског права, чија реализација је често проблематична и чија се улога преиспитује у светлу актуелних промена овог система.

Компензационе корекције су „усклађивања у којима порески обвезник пријављује за пореске потребе трансферну цену контролисане трансакције која је у сагласности са принципом „ван дохвата руке“, према његовом мишљењу, чак иако се ова цена разликује од стварно исплаћеног износа међу повезаним лицима. Ове корекције се врше пре предаје пореске пријаве.“¹⁵ Оне нису усвојене и препознате од стране највећег броја *OECD* земаља зато што је примарно заузет став да пореска пријава треба да буде заснована на стварним трансакцијама, те не буде пажњу овог рада.

IV Кореспондирајућа корекција добити у упоредном праву

Регулисање области двоструког опорезивања и трансферних цена је окупирано пажњу порескоправне научне и стручне јавности током готово целог 20. и 21. века. Принцип „ван дохвата руке“ је постао неизбежан елемент свих инструмената који теже регулисању пореских односа међународне групе повезаних лица. Многе државе су препознале

13 Andrii Falendysh, *Secondary Transfer Pricing Adjustments: Interpretation Challenges within the EU and International Perspectives*, Lund, 2021, доступно на адреси: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=9049394&fileId=9050967>, 7. 7. 2024, 31.

14 OECD (2022), 21.

15 *Ibid.*

значај ове материје, те су је регулисале и путем националног законодавства. Нпр. Италија је усвојила измене регулативе којима се случајеви у којима обвезници могу захтевати кореспондирајућу корекцију не свODE само на поступке предвиђене међународном регулативом.¹⁶

Развој међународних инструмената пореског права првенствено је резултат заједничких напора и сарадње међународних институција попут Уједињених нација (у даљем тексту: УН), Европске уније (у даљем тексту: ЕУ), Организације за економску сарадњу и развој (у даљем тексту: *OECD*) и Г20 земаља. Међу њима су вероватно најистакнутији Модел конвенција о порезима на доходак и имовину (у даљем тексту: Модел-конвенција *OECD*) као и активности у оквиру *BEPS (Base Erosion and Profit Shifting)* мера.

1. Модел-конвенција *OECD*

„Још од 1963. године Модел-конвенција *OECD* је имала широке последице на преговарање, примену и тумачење пореских уговора.“¹⁷ Улога Модел-конвенције *OECD*, као акта који нема правну снагу, је током низа деценија служила не само као смерница приликом билатералних преговора (како међу државама чланицама, тако и међу нечланицама *OECD*), него је и њен Коментар, иако необавезујући, будио пажњу научне и стручне јавности померајући границе тумачења различитих института међународног пореског права.

Претеча конвенције какву данас познајемо је документ усвојен 30. јула 1963. године под називом Нацрт конвенције о двоструком опорезивању дохотка и имовине.¹⁸ Како се мењала клима у међународном пореском праву, овај инструмент је пратио економска дешавања претрпевши измене и дочекавши своја нова издања 1977.¹⁹ и 1992. године (прва верзија објављена у складу са приступом континуиране уместо

---

16 Aurelio Massimiano, Mirko Severi, „The New Italian Transfer Pricing Provision Concerning Unilateral Corresponding Adjustments“, *International Transfer Pricing Journal*, January/February 2019, 71.

17 OECD, Model Tax Convention on Income and on Capital (Full Version), OECD Publishing, Paris, 2019, доступно на адреси: https://www.oecd.org/en/publications/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-2017-full-version_g2g972ee-en.html, 8. 7. 2024, 1–4.

18 OECD, Draft Double Convention on Income and Capital, OECD Publishing, Paris, 1963, доступно на адреси: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/draft-double-taxation-convention-on-income-and-capital_9789264073241-en, 8. 7. 2024.

19 OECD, Model Double Taxation Convention on Income and on Capital, OECD Publishing, Paris, 1977, доступно на адреси: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/model-double-taxation-convention-on-income-and-capital_9789264055919-en, 8. 7. 2024.

свеобухватне ревизије документа),²⁰ а затим и десет ревидираних издања (1994, 1995, 1997, 2000, 2002, 2005, 2008, 2010, 2014 и 2017. године).²¹ Последње издање из 2017. године је издање које уноси измене узорковане *BEPS* активностима.

Фокус ранијих верзија конвенције био је првенствено на отклањању двоструког опорезивања, док су каснија издања документа обухватала све већи број циљева (унапређење поступка заједничког договарања, размене информација, *treaty shopping* аранжмана, итд.). Отелотворење принципа „ван дохвата руке“ уткано је у чл. 9 ст. 1 који се налазио још у издању из 1963. године, а садржи могућност вршења примарне корекције добити и ограничење на принцип „ван дохвата руке“. Занимљиво је да је форма чл. 9 ст. 1 „остала непромењена још од тада.“²² „Правила садржана у овом члану нису правни основ за корекцију добити између повезаних лица. Као и свака друга одредба пореских уговора, ова правила не стварају пореску обавезу. Правни основ може бити садржан само у националном законодавству. Ако не постоји одредба националног законодавства која дозвољава корекцију добити, онда не може бити ни корекције према чл. 9 *OECD* Модел-конвенције.“²³

Ст. 2 истог члана препоручује примену кореспондирајуће корекције, наглашавајући поштовање осталих одредби уговора и међусобне консултације уговорних страна у случају потребе. Кореспондирајућа корекција није била предвиђена у првобитној верзији из 1963, већ је уврштена у издање из 1977. године. Због тога не изненађује чињеница да није уобичајено за уговоре закључене пре 1977. године да садрже одредбу попут ове. Кореспондирајућа корекција се пре овог периода чак примењивала само на трансакције између седишта правног лица и његове сталне пословне јединице, а не између повезаних правних лица. Солилова (*Solilova*) описује дискусију која је претходила укључивању одредбе о кореспондирајућој корекцији.²⁴ Са једне стране је био заступљен став да чл. 9 ст. 1 сам по себи представља механизам за отклањање двоструког економског опорезивања, јер сама намера уговорних страна да приступе пореском уговору осликава вољу

20 OECD, Model Tax Convention on Income and on Capital, OECD Publishing, Paris, 1992, доступно на адреси: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-condensed-version-september-1992_mtc_cond-1992-en, 8. 7. 2024.

21 OECD (2019), 1–4.

22 Veronika Solilova, „Practical Application of Art. 9 OECD Model Convention: The Czech Republic“, *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, Vol. 62, Nr. 2/2014, 398.

23 M. Lang, 146.

24 V. Solilova, 398.

за отклањањем двоструког опорезивања. Са друге стране, овај став је измењен након кампање спровене од стране САД, те је усвојена препорука да се одредба о кореспондирајућој корекцији укључи као засебна.

На први поглед би се рекло да се усвајањем одредбе о кореспондирајућој корекцији у потпуности елиминише економско двоструко опорезивање, али коментар чл. 9 ст. 2 упућује да не мора увек бити тако.²⁵ Поновимо, међународни инструменти попут Модел-конвенције *OECD* нису сами по себи правно обавезујући, те уколико две јурисдикције нису усвојиле међународне препоруке на идентичан начин, лако може доћи до неусаглашености два национална законодавства. Стога Модел-конвенција *OECD* препоручује кореспондирајућу корекцију у оној мери у којој држава уговорница сматра да је примарна корекција у складу са принципом „ван дохвата руке“, како материјално, тако и у погледу износа. Стога је овај члан „само од мале помоћи.“²⁶

Коментар овог члана сугерише (али Модел-конвенција не регулише) могућност временског ограничења обавезе државе уговорнице да изврши кореспондирајућу корекцију. Постоје два приступа по овом питању: један је да ова обавеза буде трајна, док се одређене земље залажу да буде ограничена (најпре из административних разлога). Ово је такође тема препуштена вољи уговорних страна.

Занимљиво је да чл. 9 успоставља стубове за регулисање односа између повезаних лица и то у значајној мери, али опет велики број питања оставља нерешеним, што је узроковало да се управо овај члан често помиње у контексту поступка заједничког договарања (*mutual agreement procedure*) који је предмет регулисања чл. 25 и његовог коментара. „Члан 25 обезбеђује машинерију која омогућава надлежним органима међусобне консултације ради решавања, у контексту проблема трансферних цена, не само проблема двоструког правног опорезивања, него и двоструког економског опорезивања, а посебно оног које настаје као последица укључивања добити повезаних лица у складу са ст. 1 чл. 9; кореспондирајуће корекције које се врше у складу са ст. 2 истог члана према томе спадају у домен поступка заједничког договарања, како по питању вршења икакве корекције, тако и по питању одређивања њеног износа.“²⁷ „Необавезност природе кореспондирајуће корекције добити је неопходна како једна уговорна страна не би била принуђена да прихвати последице произвољног или прекомерног усклађивања друге уговорне стране. Такође је битна ради одржавања фискалног суверенитета

---

25 OECD (2019), C(9)–1–15.

26 Reuven S. Avi-Yonah, „Double Tax Treaties: An Introduction“, 2007, доступно на адреси: <https://ssrn.com/abstract=1048441>, 11. 11. 2024.

27 OECD (2019), C(25)–5.

сваке земље чланице *OECD*.²⁸ „Међутим, ни наведени члан, као ни један други члан Модел-конвенције *OECD*, не предвиђа никакву методологију за спровођење кореспондирајуће корекције ради отклањања економског двоструког опорезивања, за разлику од случајева правног двоструког опорезивања, где чл. 23 изричито прописује аутоматски механизам отклањања двоструког опорезивања.“²⁹ Није реткост да поступци којима се решавају спорови везани за трансферне цене изазову административне препреке, чак и у развијеним земљама.³⁰

Иако велики број билатералних уговора садржи одредбу о кореспондирајућој корекцији, ни националним законодавством често није предвиђен начин коришћења ове погодности, па би порески обвезници у случају потребе свакако морали покренути поступак заједничког договарања. Сматра се и да је он пожељан чак и када порески уговори не садрже одредбу о кореспондирајућој корекцији, будући да економско двоструко опорезивање није „у духу конвенције“.³¹

Правну несигурност могу изазвати и случајеви различитог тумачења правних норми. Нпр. порески уговор између Чешке и Аустрије не садржи одредбу о кореспондирајућој корекцији, а примена чл. 9 се „може сматрати примером двојакe примене пореског уговора“.³² Тумачење аустријске стране се своди на аргумент да је чл. 9 ст. 2 декларативне природе, пошто сама намера укључивања чл. 9 представља вољу уговорних страна за отклањањем двоструког економског опорезивања, док чешка страна сматра да се кореспондирајућа корекција треба применити само уколико порески уговор садржи клаузулу о кореспондирајућој корекцији. У Смерницама о трансферним ценама за мултинационална предузећа и пореске администрације (у даљем тексту: Смернице) су издвојене следеће потешкоће у спровођењу поступка заједничког договарања, а тичу се кореспондирајуће корекције:³³

- пореским обвезницима може бити одбијен приступ поступку заједничког договарања када су у питању случајеви везани за трансферне цене,

28 OECD (2022), 184.

29 Pitambar Das, „Corresponding Adjustment and Its Interaction with the Mutual Agreement Procedure under Article 25 of the OECD Model“, *International Transfer Pricing Journal*, January/February 2019, 15.

30 Daniel Sandler, Lisa Watzinger, „Disputing Denied Downward Transfer-Pricing Adjustments“, *Canadian Tax Journal*, Vol. 67, Nr. 2/2019, 281–308.

31 OECD (2019), C(25)–5.

32 Veronika Solilova, Marlies Steindl, „Tax Treaty Policy on Article 9 of the OECD Model Scrutinized“, *Bulletin for International Taxation*, March 2013, 135.

33 OECD (2022), 186.

- рокови успостављени националним законодавством могу учинити институт кореспондирајуће корекције недоступним уколико порески уговор не превазиђе те рокове,
- процедура може трајати дужи временски период,
- може се десити да обвезници нису на адекватан начин усмерени на могућност употребе ове процедуре и
- одсуство процедура које би одложиле плаћање оспорене пореске обавезе, као и обрачуна камате за време чекања исхода поступка заједничког договарања.³⁴

Дас (*Das*) истиче (вероватно и значајније) недостатке поступка заједничког договарања:³⁵

- немогућност покретања поступка од стране сталне пословне јединице будући да она углавном није укључена у појам резидента из пореских уговора;
- будући да је правни основ за вршење примарне корекције национално законодавство, а не порески уговор, постоје тумачења да нема основа за покретање поступка заједничког договарања пошто се не ради о опорезивању супротном пореском уговору;
- (не)обавезујућа природа исхода поступка за судску власт, али и за пореске органе;
- потенцијално неподударање исхода поступка спроведеног пред судом у складу са националним законодавством и поступка заједничког договарања, уколико су оба поступка покренута истовремено;
- немогућност решавања ситуација које укључују више од две пореске јурисдикције;
- различита тумачења по питању рокова за покретање поступка заједничког договарања.

Резерве на чл. 9 ст. 2 ставиле су Чешка (резервисала је право да не укључује овај став у своје уговоре, али оставља могућност преговарања о примени кореспондирајуће корекције у *bona fide* случајевима), Италија (резервисала је право да примени овај став само у складу са процедуром одређеном чланом који регулише поступак заједничког договарања у истом уговору), Аустралија (резервисала је право алокације добити предузећа у складу са законима државе уговорнице у случају

---

34 Аустријске власти су нпр. препознале овај проблем и омогућиле привремену пореску олакшицу за време трајања дугих поступака у ограниченом броју случајева, како се обвезници у међувремену не би суочавали са двоструким опорезивањем.

35 P. Das, 17–20.

неадекватних информација), као и Мађарска и Словенија (резервишу право вршења кореспондирајуће корекције само у случају да се примарна корекција сматра оправданом).

2. Модел-конвенција УН

Поред Модел-конвенције *OECD*, као смерница за билатералне преговоре при закључењу међународних пореских уговора издвојила се и Модел-конвенција о двоструком опорезивању између развијених и земаља у развоју усвојена од стране Уједињених нација (у даљем тексту: Модел-конвенција УН).³⁶ У питању је акт који, као и Модел-конвенција *OECD*, нема правну снагу, а у поређењу са њом наглашава принцип извора пре него принцип резидентства, што је од значаја за земље у развоју.³⁷

Претеча данашње верзије Модел-конвенције УН датира до 1979. године када је издато Упутство за преговоре у билатералним пореским уговорима између развијених и земаља у развоју, а само годину након њега и прва верзија Модел-конвенције. Као и *OECD* и Модел-конвенција УН је напредовала паралелно са економским дешавањима, те су њена употпуњена издања објављивана током 21. века, такође по принципу континуираног занављања уместо свеобухватне ревизије документа.

„Принцип ван дохвата руке“ је предмет регулисања чл. 9 у обе модел-конвенције и то тако да ст. 1 регулише примарну корекцију добити, а ст. 2 кореспондирајућу, на идентичан начин. Разлика је у томе што Модел-конвенција УН садржи и ст. 3 који ослобађа уговорне стране од спровођења кореспондирајуће корекције у случају да је у другим поступцима утврђено да је порески обвезник приликом вршења примарне корекције извршио превару, поступио грубо несавесно или намерно није испунио обавезе. Овај став је уврштен у верзију из 1999. године. Ленард (*Lennard*) истиче да „они који се противе тој одредби сматрају да казне за такве активности треба да буду обезбеђене законом и да двоструко опорезивање не треба да се примењује *de facto* као додатна казна.“³⁸

Коментар Модел-конвенције УН се изричито позива на Коментар Модел-конвенције *OECD* у свом највећем делу. Он није тако опширан и

36 United Nations, Model Double Taxation Convention between Developed and Developing Countries, New York, 2021, доступно на адреси: https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2023-05/UN%20Model_2021.pdf, 11. 7. 2024.

37 United Nations (2021), iii.

38 Michael Lennard, „The UN Model Tax Convention as Compared with the OECD Model Tax Convention – Current Points of Difference and Recent Developments“, *Asia-Pacific Tax Bulletin*, January/February 2009, 8.

детаљан као *OECD* верзија. Ипак, најзначајније одреднице нису препуштене тумачењу, већ су јасно назначене (нпр. да нема речи о секундарној корекцији, да уговорне стране имају слободу у оцени оправданости и висине примарне корекције, у случају потенцијалних несугласица упућује на поступак заједничког договарања и слично).³⁹ Свој лични печат, карактеристику заштите интереса земаља у развоју Модел-конвенција УН је дала у коментару на ст. 2 наглашавајући да земље у развоју могу имати проблем са високим трошковима реализације одредбе о кореспондирајућој корекцији, те да би то могао бити разлог неукључивања ове одредбе у своје уговоре, док би с друге стране било пожељно њено укључивање јер је она механизам за спречавање економског двоструког опорезивања, што је у духу и циљу пореских уговора. Предлог за решавање ове недоумице даје у могућности замене речи „треба“ (*shall*) речју „може“ (*may*) у ст. 2 чл. 9. Ово може деловати као добар компромис, али са друге стране, у великој мери умањује обавезу друге уговорне стране да изврши кореспондирајућу корекцију, тј. циљ конвенције и даље неће бити испуњен јер би овај став могао постати само „мртво слово на папиру“.

3. Регулатива Европске уније

Осим *OECD* и УН, организација која је уложила напоре ка решавању проблема економског двоструког опорезивања узрокованог примарном корекцијом је и Европска унија. Како су „четири слободе“⁴⁰ (слобода кретања добара, људи, услуга и капитала) један од постулата на којима почива ЕУ, двоструко опорезивање је значајна препрека у односима између повезаних лица која припадају различитим земљама чланицама.

Активности на изради акта који би регулисао ову материју у ЕУ су започете још средином ‘70-их година 20. века, да би се 23. 7. 1990. године предлози директиве претворили у међувладину конвенцију⁴¹ – Арбитражну конвенцију (*Arbitration Convention*).⁴² Конвенција је

39 United Nations (2021), 299–305.

40 European Union, Consolidated Version of The Treaty on the Functioning of the European Union, *Official Journal of the European Union*, C-202/47, 2016, доступно на адреси: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0006.01/DOC_3&format=PDF, 11. 7. 2024, чл. 26.

41 European Commission, Transfer Pricing and the Arbitration Convention, доступно на адреси: https://taxation-customs.ec.europa.eu/transfer-pricing-and-arbitration-convention_en, 11. 7. 2024.

42 Convention on the elimination of double taxation in connection with the adjustment of profits of associated enterprises – Arbitration Convention (90/463/EEC), доступно на адреси: <https://eur-lex.europa.eu/eli/convention/1990/436/2014-12-14>, 20. 7. 2024.

првобитно усвојена за период важења од пет година, те је стога 25. 5. 1999. године усвојен Протокол о Арбитражној конвенцији који је ратификован тек 2004. године од стране свих тадашњих земаља чланица.⁴³ Сврха Протокола је аутоматски продужетак важења Конвенције за наредних пет година уколико се државе чланице не успротиве.

Чл. 4 ст. 1 Арбитражне конвенције, слично чл. 9 ст. 1 Модел конвенције *OECD*, успоставља могућност вршења примарне корекције. Чл. 5 затим прописује процедуру у којој држава уговорница која намерава да изврши примарну корекцију добити правног лица под њеном пореском јурисдикцијом најпре обавештава обвезника о таквој намери, како би му дала прилику да обавести своје повезано правно лице из друге јурисдикције, као и њене пореске органе. Уколико се сви субјекти који учествују у овом поступку усагласе са предлогом, нема потребе за даљом применом поступка. Конвенција даље упућује на поступак заједничког договарања у случају неподударања ставова по питању конкретне корекције, а у случају неуспеха поступка формирање саветодавне комисије (*advisory commission*) ради решавања проблема.⁴⁴ Највећа предност овог поступка у односу на поступак предвиђен Модел-конвенцијом *OECD* је то да примена правила садржаних у Арбитражној конвенцији предвиђа резултат који елиминише двоструко опорезивање у прописаном року, док у другом случају то није регулисано.⁴⁵

Арбитражна конвенција дефинише и однос између закључених пореских уговора и својих одредби, наглашавајући да њени захтеви неће утицати на испуњење ширег спектра обавеза које се тичу елиминације двоструког опорезивања у случају корекције добити повезаних лица, а које су прописане другим конвенцијама или националним законодавством уговорних страна.

„Примена Арбитражне конвенције на спорове у вези трансферних цена је показала мало ефикасности у пракси.“⁴⁶ Како из тог разлога, тако и због увећане потребе за решавањем пореских спорова који не спадају у домен трансферних цена и економског двоструког опорезивања, 10. 10. 2017. године је усвојена и Директива 2017/1852 о механизмима за решавање пореских спорова у Европској унији.⁴⁷ У њеној преамбули

43 То су биле: Белгија, Данска, Немачка, Грчка, Шпанија, Француска, Ирска, Италија, Луксембург, Холандија, Португал, Велика Британија, Аустрија, Финска и Шведска.

44 Convention on the elimination of double taxation in connection with the adjustment of profits of associated enterprises – Arbitration Convention (90/463/ЕЕС), чл. 7 ст. 1.

45 V. Solilova, M. Steindl, 135.

46 A. Falendysh, 30.

47 Council Directive (EU) 2017/1852 of 10 October 2017 on tax dispute resolution mechanisms in the European Union, доступно на адреси: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2017/1852/oj>, 12. 7. 2024.

је између осталог наведено да је процес праћења имплементације Арбитражне конвенције открио недостатке, поготово у погледу приступачности процедуре, као и њеног трајања и ефикасности. О значају ове теме говори и податак да је тренутно у ЕУ у поступку решавања око 900 поступака у вези двоструког опорезивања, као и да је њихова процењена вредност око 10,5 милијарди евра.⁴⁸ Опсег Директиве је шири у поређењу са Арбитражном конвенцијом, процедуре решавања спорова су конкретизоване и значајно унапређене, а процењује се да ће временом преузети примат, те да ће њене предности значајно утицати на отклањање двоструког опорезивања.

Хадари (*Hadari*) наводи како поступак арбитраже захтева унапређења и пореским обвезницима препоручује уздржавање од права на коришћење правних лекова прописаних националним законодавствима, под условом „да су сачувана њихова процедурална права током арбитраже и да је избегнуто двоструко опорезивање.“⁴⁹

Међутим, поставља се питање „да ли примарно право ЕУ може бити ефикаснија алтернатива пореским обвезницима како би избегли пореско оптерећење“⁵⁰ и то услед чињенице да се „економско двоструко опорезивање узроковано дискриминаторним правилима националних законодавстава може сматрати ограничењем основних слобода.“⁵¹ Аргумент у корист ове тезе свакако је дискриминаторни карактер непризнавања кореспондирајуће корекције од стране једне земље чланице, по основу примарне корекције извршене од стране друге земље чланице будући да група која послује у оквиру граница једне земље не би била изложена сличном додатном пореском оптерећењу, а што представља супротност слободи оснивања. Ипак, постоје и аргументи против: слобода оснивања се не може сматрати захтевом земљи чланици да узме у обзир пореске последице настале у другој земљи чланици, одсуство кореспондирајуће корекције је резултат чисте неусаглашености или последица паралелне примене права на опорезивање,⁵² дискриминаторна ограничења се могу правдати јавним интересом.⁵³ Бурјак

48 European Commission, Resolution of tax disputes in the European Union, доступно на адреси: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/company-taxation/resolution-tax-disputes-european-union_en, 12. 7. 2024.

49 Yitzak Hadari, „Compulsory Arbitration in International Transfer Pricing and Other Double Taxation Disputes“, 2009, доступно на адреси: <https://ssrn.com/abstract=1483621>, 14. 11. 2024, 12.

50 Annika Soom, „Does the European Union Primary Law Require Member States to Make Corresponding Adjustments?“, *EC Tax Review*, Nr. 2/2020, 98.

51 *Ibid.*, 99.

52 *Ibid.*

53 Svitlana Buriak, Raffaele Petruzzi, „Transfer Pricing Rules under the ECJ’s Scrutiny: Green Light for Non-Arm’s Length Transactions?“, *International Transfer Pricing Journal*, September/October 2018, 353.

(Buriak) и Петруци (Petruzzi) закључују да „корекције по основу трансферних цена треба да се примењују само како би се избегле прекограничне трансакције и аранжмани који нарушавају уједначену алокацију права на опорезивање премештањем добити,⁵⁴ док Сум (Soom) истиче да су корекције пореске основице „кршење слободе оснивања, али да је такав негативан утицај прихватљив ради борбе против абузивне праксе.“⁵⁵ Због тога се не препоручује потрага за правном заштитом помоћу примене одредби примарног права ЕУ.

4. BEPS иницијатива

Инструменти међународног пореског права друге половине 20. века, на челу са Модел-конвенцијом *OECD*, донели су значајне новине у овој области. Њихова улога се пре огледа у систематизацији, унапређењу и дефинисању постојећих правила, као и давању смерница за њихову примену, него у увођењу нових. Потпуно другачији приступ, заснован на новим правилима која циљају одређене групе обвезника постао је обележје периода који почиње 2013. године усвајањем *BEPS* акционог плана (у даљем тексту: Акциони план) од стране земаља *OECD* и Г20 који је садржао 15 акција.⁵⁶ „Широко је прихваћено разумевање да земље у развоју нису имале активну улогу у креирању *BEPS* акционог плана, плана који је на крају обухватио мере које одговарају бригаама развијених земаља.“⁵⁷

Најзначајнији мотиви за покретање овакве иницијативе били су спознаја размера губитака пореских прихода по основу пореза на добит узрокованих агресивним пореским планирањем, као и тежња ка опорезивању у јурисдикцијама где су концентрисане економске активности. Постоје процене, базиране на различитим изворима, да глобални губитак пореза на добит узрокован премештањем добити (*profit shifting*) износи 4–10% укупних прихода од пореза на добит, што за нпр. 2019. годину може износити и до 247 милијарди долара.⁵⁸ О значају овог пореског облика говори и податак да су приходи од пореза на добит

54 S. Buriak, R. Petruzzi, 360.

55 A. Soom, 103.

56 OECD, Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting, OECD Publishing, Paris, 2013, доступно на адреси: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/action-plan-on-base-erosion-and-profit-shifting_9789264202719-en, 12. 7. 2024.

57 Andrea Riccardi, „Implementing a (global?) minimum corporate income tax: an assessment of the so-called „Pillar Two“ from the perspective of developing countries“, *Nordic Journal on Law and Society*, Vol. 4, Nr. 1/2021, 8.

58 Felix Hugger, Ana Cinta González Cabral, Massimo Bucci, Maria Gesualdo, Pierce O'Reilly, „The Global Minimum Tax and the Taxation of MNE profit“, *OECD Taxation Working Papers*, No. 68, OECD Publishing, Paris, 2024, доступно на адреси: <https://>

корпорација просечно износили око 15,1%⁵⁹ укупних пореских прихода у 2020, односно око 17,2% у 2021. години.⁶⁰

Може се рећи да је сет мера покренут *BEPS* акционим планом најзначајнија промена у међународном пореском праву још од усвајања Модел-конвенције *OECD*. Мере дефинисане кроз решења Два стуба (*Two Pillar*) покренула су и питања компатибилности са традиционалним институтима међународног пореског права (са кредитом за уштеђени порез, са кореспондирајућом корекцијом и принципом „ван дохвата руке“, инструментима за спречавање утањене капитализације, итд.).

а) Мултилатерална конвенција

Под окриљем остварења циља 15. акције, 24. 11. 2016. године је усвојена Мултилатерална конвенција за примену мера које се у циљу спречавања ерозије пореске основице и премештања добити односе на пореске уговоре (у даљем тексту: Мултилатерална конвенција),⁶¹ којом се уводе два минимална стандарда: спречавање *treaty shopping* злоупотреба и унапређење поступка заједничког договарања.⁶² Мултилатералној конвенцији је иницијално приступило 68 јурисдикција, а до новембра 2024. године је било 104 потписнице.⁶³ Осим што уводи иновативни приступ мултилатерализму у пореском праву (флексибилност која се огледа кроз достављање спискова пореских уговора на које се примењује, систем стављања резерви и одабира међу алтернативама), она се бави и добро познатим проблемима, као што је кореспондирајућа корекција, која је предмет регулисања чл. 17. Мултилатерална конвенција правну снагу стиче кроз поступак ратификације.

---

www.oecd.org/en/publications/2024/01/the-global-minimum-tax-and-the-taxation-of-mne-profit_2c3d9f9d.html, 12. 7. 2024, 24.

59 OECD, Corporate Tax Statistics, OECD Publishing, Paris, 2023, доступно на адреси: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/corporate-tax-statistics-2023_f1f07219-en, 13. 7. 2024, 13. Истраживање се ослања на податке из 2020. године који укључују 116 земаља.

60 OECD, Tax Administrations 2023: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies, OECD Publishing, Paris, 2023, доступно на адреси: https://www.oecd.org/en/publications/tax-administration-2023_900b6382-en.html, 13. 7. 2024, 32.

61 OECD/G20, Multilateral Convention to implement Tax Treaty related measures to prevent Base Erosion and Profit Shifting, Paris, 2016a, доступно на адреси: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/beps-mli/multilateral-convention-to-implement-tax-treaty-related-measures-to-prevent-beps.pdf>, 12. 7. 2024.

62 OECD/G20 (2016a), 13, 25.

63 OECD, Signatories and Parties to the Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting, доступно на адреси: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/BEPS-mli/BEPS-mli-signatories-and-parties.pdf>, 10. 11. 2024.

Чл. 17 ст. 1 је истоветног садржаја као и чл. 9 ст. 2 Модел-конвенције *OECD*, тј. он уводи институт кореспондирајуће корекције. Ст. 2 истог члана представља тзв. клаузулу о компатибилности (*compatibility clause*)⁶⁴ којом се предвиђа да се ст. 1 примењује уместо или у одсуству одредбе о кореспондирајућој корекцији. Улога клаузуле о компатибилности је „експлицитно одређивање односа између мултилатералног инструмента и постојећих билатералних пореских уговора.“⁶⁵ Говинд (*Govind*) и Пистон (*Pistone*) закључују да „уместо да се примењују општа правила међународног јавног права, као што су *lex posterior* или *lex specialis*, која доводе до неуједначене примене, приступ усвојен у Мултилатералној конвенцији који користи изричите и специфичне клаузуле о компатибилности у свакој одредби, представља прави пут за решавање конфликта са пореским уговорима.“⁶⁶ Обандо (*Obando*) је става да „клаузуле о компатибилности у Мултилатералној конвенцији прате дух *lex posterior* принципа, будући да наводе да одредбе Мултилатералне конвенције имају примат у односу на постојеће одредбе пореских уговора.“⁶⁷

У ст. 3 и 4 чл. 17 се огледа флексибилност Мултилатералне конвенције која предвиђа права која потписнице могу да резервишу како би усвојиле одредбу на начин који највише одговара постојећим билатералним уговорима.

Када је у питању кореспондирајућа корекција, Мултилатерална конвенција не предвиђа нови механизам за отклањање двоструког опорезивања, али у значајној мери доприноси ефикасности имплементације ове мере у постојећу мрежу билатералних уговора који је до сада нису садржали.

64 OECD/G20, Explanatory Statements to the Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting, 2016, доступно на адреси: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/beps-mli/explanatory-statement-multilateral-convention-to-implement-tax-treaty-related-measures-to-prevent-beps.pdf>, 20. 7. 2024, 53.

65 Дејан Поповић, Гордана Илић-Попов, „Значај и ефекти BEPS Мултилатералне конвенције у међународном пореском праву“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 75/2017, 26.

66 Sriram Govind, Pasquale Pistone, „The Relationship Between Tax Treaties and the Multilateral Instrument: Compatibility Clauses in the Multilateral Instrument“, *The OECD Multilateral Instrument for Tax Treaties: Analysis and Effects* (eds. Pasquale Pistone, Alexander Rust, Josef Schuch, Claus Staringer), Wolters Kluwer, Alphen aan den Rijn, 2018, 136.

67 Roberto Ramos Obando, *Reservations and Compatibility Clauses in the Multilateral Instrument: Overcoming New Interpretative Challenges*, 2017, доступно на адреси: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8910772&fileId=8910773>, 16. 11. 2024, 31.

б) Однос правила Другој стуба и кореспондирајуће корекције

О утицају BEPS пројекта на традиционалне институте међународног пореског права довољно говори податак да су од 15 акција садржаних у Акционом плану чак седам као очекивани исход предвиделе измене Модел-конвенције OECD, а чак пет измену Смерница (неке од њих оба документа).⁶⁸ Процена је да је Мултилатерална конвенција до марта 2023. године утицала на чак 1850 постојећих пореских уговора.⁶⁹ Након њеног усвајања 2016. године, следећи значајан помак донела је 2021. година и решења из тзв. Два стуба (*Two Pillar Solution*) договорена од стране Инклузивног оквира за BEPS (*Inclusive Framework on BEPS*).⁷⁰

Глобални значај овог концепта се огледа и у чињеници да је 2016. године било 82 чланице Инклузивног оквира, док данас овај број износи 147, тј. не баве се само развијене земље горућим пореским проблемима, већ се у битку укључио и велики број земаља у развоју.⁷¹ Ипак, Рикарди (*Riccardi*) наводи да „еволуција и подела међународне пореске дебате у приступ Два стуба, а самим тим и настанак Другог стуба, јасно одговара пореској политици мале, али моћне, групе земаља. У том контексту, релевантно је напоменути да је *GloBE* пакет иницијално предложен од стране две велике европске силе, Немачке и Француске, и инспирисан је мерама усвојеним у националном законодавству САД у децембру 2017. године.“⁷²

Циљ Првог стуба (*Pillar One*) је реалокација права опорезивања профита ка оним јурисдикцијама у којима се налазе потрошачи (*market jurisdictions*), док је Други стуб (*Pillar Two*) окренут ка успостављању минималног нивоа опорезивања порезом на добит (*Global Minimum Tax – GMT*).⁷³ Формална инцидентна решења Два стуба усмерена је ка великим

---

68 OECD (2013), 29–40.

69 OECD, *Tax Policy Reforms 2023 OECD and Selected Partner Economies*, OECD Publishing, Paris, 2023ц, доступно на адреси: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reforms-2023_d8bc45d9-en#page4, 13. 7. 2024, 47.

70 Инклузивни оквир за BEPS је успостављен у јуну 2016. у Кјоту у Јапану на основу иницијативе земаља G20 са циљем изградње оквира који ће укључити све заинтересоване земље и јурисдикције, а посебно оне у развоју, како би равноправно учествовале у имплементацији и развоју нових мера у оквиру BEPS активности. На тај начин се ствара стабилност у међународном пореском праву будући да је идеја да новоуспостављене мере не заступају искључиво интересе развијених земаља, него и земаља у развоју.

71 Members of the OECD/G20 Inclusive Framework on BEPS, доступно на адреси: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/beps/inclusive-framework-on-beps-composition.pdf>, 13. 7. 2024.

72 A. Riccardi, 14.

73 OECD (2023ц), 45.

глобалним мултинационалним компанијама, будући да су последице агресивног пореског планирања управо ових субјеката материјално најзначајније. Субјекти који подлежу правилима Првог стуба су они чији је глобални промет већи од 20 милијарди евра и имају профитабилност изнад 10% од прихода, док се правила Другог стуба односе на обвезнике чији годишњи приход исказан у консолидованим финансијским извештајима матичног правог лица премашује 750 милиона евра.⁷⁴ На тај начин су мере усмерене ка малој групи обвезника који најчешће прибегавају агресивном пореском планирању, док је велики број мањих субјеката ослобођен додатних административних трошкова.

Наваро (*Navaro*) истиче да је *OECD* деценијама заступао примену принципа „ван дохвата руке“ док га готово све земље нису почеле примењивати, а решењима из Два стуба се он напушта, посебно правилима Првог стуба која алокацију дохотка мултинационалних компанија заснивају на формули којом се право на опорезивање алоцира јурисдикцијама у којима је доходак настао.⁷⁵

Други стуб је успоставио следеће:⁷⁶

- два глобална правила, предвиђена да буду део националног законодавства (*Global anti-Base Erosion Rules – GloBE rules*): правило о укључивању дохотка (*Income Inclusion Rule – IIR*) и правило за случај прениског опорезивања (*Undertaxed Payment Rule – UTPR*) и
- правило о подложности порезу (*Subject to Tax Rule – STTR*) које би било укључено у пореске уговоре.

Правило о укључивању дохотка успоставља доплатни порез у земљи резидентства матичног правног лица, по основу ниско опорезованог дохотка зависног правног лица. Очекује се да ово правило „буде минимално примењено од стране земаља у развоју.“⁷⁷ Правило за случај прениског опорезивања оспорава одбитке или захтева једнака прилагођавања ради проширења ниско опорезованог дохотка зависног правног лица који није предмет опорезивања у складу са правилом о укључивању дохотка.

74 OECD/G20, Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, 2021a, доступно на адреси: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-october-2021.pdf>, 16. 11. 2024, 1–4.

75 Aitor Navaro, „The Multilateral Instrument (MLI) and Transfer Pricing“, *Working Paper of the Max Planck Institute for Tax Law and Public Finance*, No. 2024–01/2021, 807–808.

76 OECD/G20 (2021a), 3.

77 A. Riccardi, 21.

Правило о подложности порезу је правило према којем држава извора успоставља ограничено опорезивање појединих ставки дохотка на извору, а које су предмет опорезивања стопом испод минималне, при чему ће овакав порез бити узет у обзир приликом примене претходна два правила.⁷⁸ Ради његове ефикасније имплементације 15. 9. 2023. године Инклузивни оквир је усвојио нови мултилатерални инструмент отворен за потписивање почев од 2. 10. 2023. године.⁷⁹ „Правило о подложности порезу не треба посматрати као „добитак“ за земље у развоју, већ као меру која индиректно чува неефикасан и неправедан систем пореских уговора који подржава опорезивање према резидентству.“⁸⁰

За потребе примене *GloBE* правила Други стуб је предвидео минималну пореску стопу на нивоу од 15%. Примена правила о укључивању дохотка се заснива на обрачуну ефективне пореске стопе зависног ентитета и поређењу са минималном. Уколико је ефективна стопа мања од минималне, биће успостављен доплатни порез у висини те разлике (*top-up tax*) и то тако што ће опорезиви доходак зависног ентитета бити укључен у доходак матичног уз примену одређеног сета правила (нпр. супстанцијално искључење из дохотка – *Substance-Based Income Exclusion*).⁸¹ Додатно, уколико земља резидентства недовољно опорезованог ентитета (што је у највећем броју случајева земља у развоју која сниженим пореским стопама тежи да привуче инвеститоре из развијених земаља) жели да задржи приходе од доплатног пореза, постоји могућност увођења правила о квалификованом домаћем минималном доплатном порезу (*Qualified Domestic Minimum Top-up Tax – QDMTT*).⁸² Уколико ово правило не постоји у земљи резидентства зависног ентитета, земља резидентства матичног ентитета ће применити правило о укључивању дохотка како би намера премештања добити у земље са нижим пореским стопама била обесмишљена.

---

78 OECD/G20 (2021), 3.

79 OECD/G20, Multilateral Convention to Facilitate the Implementation of the Pillar Two Subject to Tax Rule, 2023, доступно на адреси: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/subject-to-tax-rule/multilateral-convention-to-facilitate-the-implementation-of-the-pillar-two-subject-to-tax-rule.html>, 13. 7. 2024.

80 A. Riccardi, 28.

81 OECD/G20, Tax Challenges Arising from Digitalisation of the Economy – Global Anti-Base Erosion Model Rules (Pillar Two), 2021b, доступно на адреси: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-challenges-arising-from-digitalisation-of-the-economy-global-anti-base-erosion-model-rules-pillar-two_782bac33-en, 16. 11. 2024, 30.

82 OECD/G20, Minimum Tax Implementation Handbook (Pillar Two), 2023, доступно на адреси: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/global-minimum-tax/minimum-tax-implementation-handbook-pillar-two.pdf>, 14. 7. 2024, 5.

Велики број земаља је већ предузео кораке ка имплементацији правила о укључивању дохотка – 31 земаља⁸³ је усвојила ову меру у националном законодавству, док се у 17 земаља⁸⁴ налази у фази нацрта или је најављено усвајање.⁸⁵ Правило за случај прениског опорезивања примењује земаља резидентства зависног ентитета како би задржала део додатног пореза по основу недовољно опорезованог дохотка. Не очекује се да ће ово правило постићи ефекте пре 2025. године.⁸⁶

Предмет анализе овог рада је однос између кореспондирајуће корекције и правила о укључивању дохотка, које у великој мери може подсећати на *CFC* правила, будући да оба сета мера подразумевају укључивање дохотка зависног ентитета у доходак матичног и опорезивање у његовој земљи резидентства.⁸⁷ Стога се анализа односа правила о укључивању дохотка са другим институтима међународног пореског права може вршити имајући у виду искуства са *CFC* законодавством.

На претходном примеру у табели бр. 3 је обрачунато како би поједностављено могла изгледати примена правила о укључивању дохотка у различитим ситуацијама.⁸⁸ Ради се о случају где је земаља зависног ентитета извршила примарну корекцију, а земаља матичног ентитета има обавезу примене кореспондирајуће корекције.

---

83 То су: Аустрија, Белгија, Бугарска, Канада, Чешка, Данска, Естонија, Финска, Француска, Немачка, Грчка, Мађарска, Ирска, Италија, Јапан, Летонија, Литванија, Луксембург, Малезија, Малта, Холандија, Нови Зеланд, Норвешка, Румунија, Словачка, Словенија, Јужна Кореја, Шведска, Швајцарска, Велика Британија и Вијентам.

84 То су: Аустралија, Кипар, Хонг Конг, Острво Мен, Индонезија, Израел, Кенија, Маурицијус, Нигерија, Пољска, Португал, Сингапур, Јужна Африка, Шпанија, Уједињени Арапски Емирати, Зимбабве и Тајланд.

85 Подаци ажурирани 30. 10. 2024. WTS Global, Pillar Two Country-by-Country Implementation Status, доступно на адреси: <https://wts.com/wts.com/hot-topics/pillar-two/implementation-status/wtsglobal-pillar-two-country-by-country-implementation.pdf>, 16. 11. 2024, 2–5.

86 OECD/G20 (2023б), 6.

87 Ради дискусије о разликама и сличностима између правила о укључивању дохотка и *CFC* правила Вид. Д. Поповић, Г. Илић Попов (2022), 676–679.

88 Пример из табеле бр. 2, колона бр. 4.

Табела 3
Примена IIR

Редни број	Категорија	већи износ корекције		мањи износ корекције	
		без примене IIR	примена IIR	без примене IIR	примена IIR
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	некоригована основица пореза на добит лица Б	2,000	2,000	2,000	2,000
2	коригована основица пореза на добит лица Б (примарна корекција)	6,000	6,000	2,200	2,200
3	некоригована основица пореза на добит лица А	98,000	98,000	98,000	98,000
4	основица пореза на добит лица А коригована кореспондирајућом корекцијом	94,000	94,000	97,800	97,800
5	законска стопа у обе земље	10%	10%	10%	10%
6	порез лица А (4x5)	9,400	9,400	9,780	9,780
7	порез лица Б (2x5)	600	600	220	220
8	порез на нивоу групе (6+7)	10,000	10,000	10,000	10,000
9	нето резултат лица Б (1-7)	1,400	1,400	1,780	1,780
10	GloBE доходак лица Б (9+7)	-	2,000	-	2,000
11	ефективна пореска стопа (7/10x100)	-	30%	-	11%
12	стопа доплатног пореза (15% - 11, или 0% уколико је 11>15%)	-	0%	-	4%
13	супстанцијално искључење из дохотка (SBIE)	-	0	-	0
14	доплатни порез ((10-13)x12)	-	0	-	80
15	порез на нивоу групе укупно (8+14)	10,000	10,000	10,000	10,080

У извештају Инклузивног оквира о GloBE Модел правилима Другог стуба наведено је да полазну основу за GloBE доходак чини нето резултат из појединачног финансијског извештаја зависног ентитета који се користи за састављање консолидованог финансијског извештаја матичног

и то пре елиминација међусобних трансакција.⁸⁹ Резултат се затим коригује за одређене категорије које, ради поједностављења, нису дате у примеру (нпр. корекција по основу обрачуна трошкова резервисања за одлазак запослених у пензију у складу са *IAS 19*). Једина корекција нето резултата која је извршена у примеру је корекција по основу пореза на добит, како би се израчунао *GloBE* доходак (поље 10).

Модел правила прописују да трансакције између саставних ентитета лоцираних у различитим јурисдикцијама које нису евидентирани у једнаким износима у финансијским извештајима оба лица или које нису усклађене са принципом „ван дохвата руке“ морају бити прилагођене тако да буду једнаке и усклађене са њим.⁹⁰ Може се извести закључак да уколико је код једног повезаног лица дошло до примарне корекције, а земља резидентства другог повезаног лица није пружила уступак у виду кореспондирајуће корекције, да ће овакво прилагођавање ипак бити извршено за потребе примене правила о укључивању дохотка. Модел правила прописују поступање у случају да до корекције пореске основице дође накнадно (нпр. у случају пореске контроле или у оквиру поступка заједничког договарања).⁹¹ Гекиер (*Ghekiere*), Франсенс (*Franssens*), Де Бејтс (*De Baets*) и Верлинден (*Verlinden*) су извршили квантификацију ефеката оваквих накнадних корекција у различитим ситуацијама и примећују да може доћи до умањења већ плаћеног доплатног пореза, али да Други стуб није предвидео механизам за рефундацију тог износа.⁹²

У примеру из табеле бр. 3, примарном корекцијом је измењена основица лица Б тако да је трансакција на тај начин исказана у складу са принципом „ван дохвата руке“. Пример из колоне бр. 4 показује да је примарна корекција у великој мери повећала ефективну пореску стопу, далеко изнад минималне, што је даље узроковало непостојање доплатног пореза. Пример из колоне бр. 6 показује да уколико је примарна корекција мање значајна у односу на основицу, она ће повећати ефективну стопу знатно мање него у претходном случају, што доводи до стопе доплатног пореза у висини 4%. Закључак је да постојање кореспондирајуће корекције није од значаја за утврђивање *GloBE* дохотка код лица које је извршило примарну корекцију, али да однос износа примарне корекције и некориговане пореске основице може у великој мери утицати на износ доплатног пореза путем ефективне пореске стопе и то у толикој мери да га може у потпуности елиминисати.

89 OECD/G20 (20216), 16.

90 *Ibid.*

91 *Ibid.*, 27.

92 Joni Ghekiere et al., „Navigating the Transfer Pricing Pitfalls and Opportunities of Pillar Two: Part 1 – Transfer Pricing Adjustments“, *International Transfer Pricing Journal*, July/Avgust 2024, 222.

Битно питање је и однос између (најчешће) члана 9 из пореских уговора и примене правила о укључивању дохотка, при чему оно може да се постави и у односу према другим институтима.⁹³ Спор око усклађености је био предмет анализе током претходних деценија, али у односу на *CFC* законодавство, па Модел-конвенција *OECD* почев од 2017. године садржи тзв. изузимајућу клаузулу (*saving clause*) у чл. 1 ст. 3 чија је сврха отклањање недоумице у примени одредби пореских уговора и националног законодавства које може наметнути додатне пореске обавезе својим резидентима, а по основу активности повезаних лица из других јурисдикција. „Може се тврдити да је намера *OECD* приликом укључивања изузимајуће клаузуле у Модел-конвенцију и Мултилатералну конвенцију двострука: уклањање препрека у тумачењу које би могле ометати примену националних анти-абузивних правила у ситуацијама где се примењују и порески уговори, уз очување циља отклањања двоструког опорезивања.“⁹⁴ Овај став наводи да „Конвенција неће утицати на опорезивање, од стране државе уговорнице, својих резидената осим у погледу користи гарантованих ст. 3 чл. 7, ст. 2 чл. 9 и чл. 19, 20, 23 [А] [В], 24, 25 и 28.“⁹⁵ Одредба сличног садржаја налази се и у Модел-конвенцији УН.⁹⁶ Ово значи да уколико држава уговорница у свом националном законодавству има прописане одредбе попут *CFC* законодавства или *GloBE* правила, неће бити никаквих препрека у њиховој примени, осим у погледу наведених одредби, а у које је укључена и кореспондирајућа корекција (чл. 9 ст. 2), али не и примарна (чл. 9 ст. 1).⁹⁷ Наваро истиче „апсурдни резултат“ који настаје услед искључивања чл. 9 ст. 1 из изузимајуће клаузуле – уколико једна држава уговорница врши примарну корекцију која превазилази принцип „ван дохвата руке“ то може бити тумачено као опорезивање у складу са одредбама пореског уговора (будући да је чл. 9 ст. 1 искључен из изузимајуће клаузуле) што даље узрокује немогућност покретања поступка заједничког договарања и легитимно право друге државе уговорнице да одбије да изврши кореспондирајућу корекцију.⁹⁸ На тај начин не долази до отклањања економског двоструког опорезивања, што је један од циљева пореских уговора.

---

93 Vikram Chand, Alessandro Turina, Kinga Romanovska, „Tax Treaty Obstacles in Implementing the Pillar Two Global Minimum Tax Rules and a Possible Solution for Eliminating the various challenges“, *World Tax Journal*, Nr. 4/2022, 4.

94 A. Navaro, 805.

95 OECD (2019), М–7.

96 United Nations (2021), 6.

97 Више о укључивању чл. 9 ст. 1 у изузетке од изузимајуће клаузуле Вид. V. Chand *et al.* (2022), 31–33.

98 A. Navaro, 815.

Конфликт може настати у случају да се примарна корекција врши у држави резидентства матичног правног лица које примењује правило о укључивању дохотка, кореспондирајућа корекција у држави резидентства зависног правног лица, а да не постоји изузимајућа клаузула, будући да ће доћи до умањења ефективне пореске стопе контролисаног лица, које ће даље изазвати повећање доплатног пореза, односно поништавање ефекта мере која за циљ има отклањање двоструког економског опорезивања. Супротно, уколико се у држави резидентства зависног лица врши примарна корекција, а у држави резидентства матичног лица кореспондирајућа и правило о укључивању дохотка, у том случају ова два правила нису у конфликту пошто се доплатни порез обрачунава према елементима за опорезивање зависног ентитета, а присуство кореспондирајуће корекције код матичног утиче на постојање или непостојање економског двоструког опорезивања без обзира на примену правила о укључивању дохотка.

Одредба о кореспондирајућој корекцији није једина одредба пореских уговора која може доћи у конфликт са правилима Другог стуба, те стога постоје предлози да се у уговоре имплементира тзв. заштитна клаузула (*safeguard clause*) чија би сврха била дефинисање примене ових правила како не би дошло до „великог ризика да комплетан пројекат Два стуба буде неуспешан након рестриктивног утицаја одредби пореских уговора на ова правила.“⁹⁹ Повећајући аналогију са *CFC* мерама у литератури постоји закључак „да примена изузимајуће клаузуле отклања било какве дилеме, а да ако ње нема не постоји консензус.“¹⁰⁰

V Кореспондирајућа корекција у српском пореском праву

У условима глобализације уз актуелне промене које се догађају на међународном нивоу у области пореског права, земљи у развоју, као што је Србија, није лако да пронађе баланс између заштите сопственог суверенитета и очувања пореске основице, привлачења страних инвестиција пореским подстицајима и примене новонасталих измена.

Када су у питању корекције узроковане применом принципа „ван дохвата руке“, српском пореском праву су познате примарна и кореспондирајућа корекција, док секундарна и компензациона корекција нису предвиђене у законодавству. Примарна корекција регулисана је Законом о порезу на добит правних лица (у даљем тексту: ЗПДПЛ) и одговарајућим подзаконским актима.¹⁰¹ Регулатива је, у највећој

99 V. Chand *et al.* (2022), 48.

100 Д. Поповић, Г. Илић Попов (2022), 680.

101 Закон о порезу на добит правних лица, *Службени гласник РС*, бр. 25/2001, 80/2002, 80/2002 – др. закон, 43/2003, 84/2004, 18/2010, 101/2011, 119/2012, 47/2013, 108/2013,

мери, усклађена са Смерницама и са међународном праксом у примени принципа „ван дохвата руке“. Кореспондирајућа корекција је прописана у ЗПДПЛ чл. 60 ст. 12, увођењем могућности умањења пореске основице у случају примене одговарајућих одредби међународних уговора. Чини се да у Србији примена те одредбе није распрострањена у пракси иако кореспондирајућа корекција већ дуго налази своје место у пореским уговорима Србије.¹⁰² Управо је ово категорија која се често наводи као предмет поступка заједничког договарања, а тако је учињено и у званичном објашњењу Пореске управе о овом поступку.¹⁰³

Могуће је да секундарне корекције нису предвиђене у српском пореском праву услед сложености у примени поступка, као и административних потешкоћа. Оне су својствене националним законодавствима и нису биле у фокусу међународног пореског права, те се може закључити да недостатак оваквих одредби не представља препреку у хармонизацији прописа и међународном пословању. Компензационе корекције добити су још један институт који није нашао свој простор у српском националном законодавству. Њихова примена би подразумевала склапање споразума са пореским властима (*advance pricing agreements – APA*), чије закључивање није (за сада) предвиђено српским правом.

Своју мрежу билатералних пореских уговора Србија гради по узору на међународну праксу већ више од пола века.¹⁰⁴ Од 64 пореска уговора Србије, колико је тренутно на снази, само је уговор са Француском закључен пре укључивања чл. 9 ст. 2 у Модел-конвенцију *OECD*, стога он не садржи одредбу о кореспондирајућој корекцији. Не садржи је ни један уговор закључен током ‘80-их година (од укупно девет), док је у преостала 54 уговора само у четири изостављена. У међународним порескоправним односима Србије је значајна чињеница да је она већ дуго чланица Инклузивног оквира за *BEPS*, као и да је једна од првих јурисдикција које су приступиле Мултилатералној конвенцији (на церемонији потписивања одржаној 7. 6. 2017. године у Паризу).¹⁰⁵

68/2014 – др. закон, 142/2014, 91/2015 – аутентично тумачње, 112/2015, 113/2017, 95/2018, 86/2019, 153/2020 и 118/2021, чл. 59–62.

102 Од пореских уговора који су тренутно на снази, најраније закључен уговор који садржи одредбу о кореспондирајућој корекцији је уговор између Србије и Русије из 1995. године.

103 Министарство финансија, Објашњење о поступку заједничког договарања према међународним уговорима о избегавању двоструког опорезивања, 2020, доступно на адреси: <https://www.mfin.gov.rs/propisi/ugovori-o-izbegavanju-dvostrukog-oporezivanja>, 18. 7. 2024, 8.

104 Најстарији од пореских уговора Србије који су тренутно на снази је уговор са Француском из 1974. године.

105 Доступно на адреси: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/BEPS-mli/BEPS-mli-signatories-and-parties.pdf>, 16. 11. 2024.

По питању чл. 17 Мултилатералне конвенције Србија се определила да у складу са ст. 3 тач. (а) цео члан не примењује на своје обухваћене пореске уговоре који већ садрже ту одредбу.¹⁰⁶ Од 64 државе са којима Србија има закључене важеће пореске уговоре само седам нису потписнице Мултилатералне конвенције. Укључивање одредби Мултилатералне конвенције у текстове пореских уговора дало је резултат да се у пореским односима са још осам земаља сада примењује одредба о кореспондирајућој корекцији, што чини укупно 58 уговора. Коначан ефекат је да се кореспондирајућа корекција не примењује у односима са само шест земаља и то зато што:

- друга уговорна страна није потписница Мултилатералне конвенције (Шри Ланка),
- друга уговорна страна није уврстила Србију у своју листу обухваћених пореских уговора (Шведска и Немачка),
- је друга уговорна страна резервисала своје право у складу са чл. 17 ст. 3 тач. (б) да у одсуству ове одредбе или примене одговарајућу корекцију или настоји да реши потенцијалне случајеве у складу са поступком заједничког договарања – ова комбинација опредељења две државе уговорнице резултује немогућношћу примене чл. 17 (Чешка – која је ставила резерву и на чл. 9 ст. 2 Модел-конвенције *OECD* и Вијетнам),¹⁰⁷
- се друга уговорна страна определила за право из чл. 17 ст. 4, тј. није ставила резерву у складу са чл. 3 већ је обавестила Депозитара о овој одредби у својим обухваћеним пореским уговорима како би она била замењена новом формулацијом (Италија – која је ставила резерву и на чл. 9 ст. 2 Модел-конвенције *OECD*).

Посматрајући податке о страним директним инвестицијама за период од 2010. до 2023. године које резиденти Србије улажу у ових шест земаља, ни једна од њих се не налази у врху листе (првих 10).¹⁰⁸ Највише је рангирана Италија и то са 64,44 милиона евра, што чини 2,07% од укупног износа инвестиција. Податак се мења ако се посматра само период након економске кризе изазване вирусом COVID-19, тј. од 2021. до 2023. године, где се поново издваја само Италија, али са учешћем од 7,31%, односно апсолутним износом од 46,48 милиона евра инвестиција. Када су у питању инвестиције нерезидената ових шест

106 Закон о потврђивању Мултилатералне конвенције за примену мера које се у циљу спречавања ерозије пореске основице и премештања добити односе на пореске уговоре, *Службени гласник РС – Међународни уговори*, бр. 3/2018.

107 *OECD/G20* (20166), 54.

108 Доступно на адреси: https://www.nbs.rs/sr/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/, 18. 7. 2024.

земаља у Србији, у периоду од 2010. до 2023. године издваја се Немачка, на петом месту и износом од 2.775,98 милиона евра што чини 7,15% укупних инвестиција, док износ инвестиција из Италије није у првих 10 земаља са 1.054,83 милиона евра, тј. 2,72%. Посматрајући период од 2021. до 2023. године, подаци се у овом погледу не мењају значајно, будући да Немачка поново заузима пето место са 870,73 милиона евра, тј. 6,78%, док износ инвестиција из Италије значајно опада (на 0,53%). Може се закључити да недостатак одредбе о избегавању двоструког економског опорезивања у односима са ових шест земаља има највећи утицај у односима са Немачком, присутан (али доста мањи) у односима са Италијом, док је у односима са остале четири земље занемарљив. У табели бр. 4 исказан је преглед пореских уговора Србије и ефеката Мултилатералне конвенције по питању примене кореспондирајуће корекције.

Табела 4
Примена одребе о кореспондирајућој корекцији пореским уговорима Србије

Редни број	Уговорна страна	Датум закључена уговора	Датум ступања на снагу	Да ли порески уговор садржи одредбу о кореспондирајућој корекцији?	Да ли је уговорна страна потписница Мултилатералне конвенције?	Да ли примена Мултилатералне конвенције уводи одредбу о кореспондирајућој корекцији?	Коначни ефекат – да ли се примењује одредба о кореспондирајућој корекцији?	Напомена
1	Азербејџан	13. 5. 2010.	1. 12. 2010.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
2	Албанија	22. 12. 2004.	17. 11. 2005.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
3	Аустрија	7. 5. 2010.	17. 12. 2010.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
4	Белгија	21. 11. 1980.	26. 5. 1983.	не	јесте	да	да	-
5	Белорусија	30. 1. 1998.	24. 11. 1998.	да	није	одредба је већ постојала	да	-
6	Босна и Херцеговина	26. 5. 2004.	2. 6. 2005.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
7	Бугарска	14. 12. 1998.	10. 1. 2000.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
8	Вијетнам	1. 3. 2013.	18. 10. 2013.	не	јесте	не	не	уговорна страна је резервисала право прописано чл. 17 ст. 3 тач. (б)
9	Гана	25. 4. 2000.	-	да	није	одредба је већ постојала	не	уговор још није потврђен у Гани, Србија га је ставила на листу обухваћених пореских уговора

Улога кореспондирајуће корекције добити

10	Гвинеја	22. 10. 1996.	-	да	није	одредба је већ постојала	не	уговор још није потврђен у Гвинеји, Србија га је ставила на листу обухваћених пореских уговора
11	Грузија	4. 4. 2012.	9. 1. 2013.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
12	Грчка*	25. 6. 1997.	8. 6. 2010.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
13	Данска	15. 5. 2009.	24. 12. 2009.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
14	ДНР Кореја	25. 12. 2000.	5. 6. 2001.	да	није	одредба је већ постојала	да	-
15	Египат	31. 7. 2005.	5. 4. 2006.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
16	Естонија	25. 9. 2009.	14. 6. 2010.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
17	Зимбабве	19. 10. 1996.	-	да	није	одредба је већ постојала	не	уговор још није потврђен у Зимбабвеу, Србија га је ставила на листу обухваћених пореских уговора
18	Израел	22. 11. 2018.	25. 10. 2019.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	уговор је закључен након иницијалног достављања листе обухваћених пореских уговора Депозитару, ни Србија ни Израел нису ставиле једна другу на листу
19	Индија	8. 2. 2006.	23. 9. 2008.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
20	Индонезија	28. 2. 2011.	13. 12. 2018.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-

21	Иран	7. 12. 2004.	16. 12. 2011.	да	није	одредба је већ постојала	да	-
22	Ирска	23. 9. 2009.	16. 6. 2010.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
23	Италија	24. 2. 1982.	3. 7. 1985.	не	јесте	не	не	уговорна страна се определила за опцију из чл. 17 ст. 4
24	Јапан	21. 7. 2020.	5. 12. 2021.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	уговор је закључен након иницијалног достављања листе обухваћених пореских уговора Депозитару, ни Србија ни Јапан нису ставиле једна другу на листу
25	Јерменија	10. 3. 2014.	3. 11. 2016.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
26	Казахстан	28. 8. 2015.	24. 11. 2016.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
27	Канада	27. 4. 2012.	31. 10. 2013.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
28	Катар	2. 10. 2009.	9. 12. 2010.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
29	Кина	21. 3. 1997.	1. 1. 1998.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
30	Кипар	29. 6. 1985.	8. 9. 1986.	не	јесте	да	да	-
31	Кувајт	2. 4. 2002.	8. 5. 2003.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
32	Летонија	22. 11. 2005.	19. 5. 2006.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-

Улога кореспондирајуће корекције добити

33	Либија	12. 11. 2009.	8. 6. 2010.	да	није	одредба је већ постојала	да	-
34	Литванија	28. 8. 2007.	12. 6. 2009.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	Србија није уврстила Литванију приликом резервисања права у складу са чл. 17 ст. 3 тач. (а) иако овај уговор садржи описану одредбу
35	Луксембург	15. 12. 2015.	27. 12. 2016.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
36	Мађарска	20. 6. 2001.	13. 12. 2002.	не	јесте	да	да	-
37	Македонија	4. 9. 1996.	22. 7. 1997.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
38	Малезија	24. 4. 1990.	13. 12. 1990.	не	јесте	не	не	уговор престао да се примењује од 1. 1. 2019.
39	Малта	9. 9. 2009.	16. 6. 2010.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
40	Мароко	6. 6. 2013.	19. 4. 2022.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
41	Молдавија	9. 6. 2005.	23. 5. 2006.	да	није	одредба је већ постојала	да	-
42	Немачка	26. 3. 1987.	3. 12. 1988.	не	јесте	не	не	уговорна страна није уврстила Србију у своју листу обухваћених пореских уговора
43	Норвешка	7. 6. 2015.	18. 12. 2015.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
44	Пакистан	21. 5. 2010.	21. 10. 2010.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-

45	Палестина	27. 4. 2012.	-	да	није	одредба је већ постојала	не	уговор још није потврђен у Палестини, Србија га је ставила на листу обухваћених пореских уговора
46	Пољска	12. 6. 1997.	17. 6. 1998.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
47	Република Кореја	22. 1. 2016.	17. 11. 2016.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
48	Румунија	16. 5. 1996.	1. 1. 1998.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
49	Русија	12. 10. 1995.	9. 7. 1997.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
50	Сан Марино	16. 4. 2018.	8. 10. 2018.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	уговор је закључен након иницијалног достављања листе обухваћених пореских уговора Депозитару, ни Србија ни Сан Марино нису ставиле једна другу на листу
51	Сингапур	26. 2. 2021.	16. 8. 2021.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	уговор је закључен након иницијалног достављања листе обухваћених пореских уговора Депозитару, ни Србија ни Сингапур нису ставиле једна другу на листу
52	Словачка	26. 2. 2001.	15. 10. 2001.	не	јесте	да	да	-
53	Словенија	11. 6. 2003.	31. 12. 2003.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
54	Тунис	11. 4. 2012.	3. 6. 2013.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-

Улога кореспондирајуће корекције добити

55	Турска	12. 10. 2005.	10. 8. 2007.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
56	Уједињени Арапски Емирати	13. 1. 2013.	2. 7. 2013.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
57	Уједињено Краљевство	6. 11. 1981.	16. 9. 1982.	не	јесте	да	да	-
58	Украјина	22. 3. 2001.	29. 11. 2001.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
59	Финска	8. 5. 1986.	18. 12. 1987.	не	јесте	да	да	-
60	Француска	28. 3. 1974.	1. 8. 1975.	не	јесте	да	да	-
61	Холандија	22. 2. 1982.	6. 2. 1983.	не	јесте	да	да	-
62	Хонг Конг	27. 8. 2020.	30. 12. 2020.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	уговор је закључен након иницијалног достављања листе обухваћених пореских уговора Депозитару, ни Србија ни Хонг Конг нису ставиле једна другу на листу
63	Хрватска	14. 12. 2001.	22. 4. 2004.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
64	Црна Гора	20. 7. 2011.	21. 12. 2011.	да	није	одредба је већ постојала	да	-
65	Чешка Република**	11. 11. 2004.	27. 6. 2005.	не	јесте	не	не	уговорна страна је резервисала право прописано чл. 17 ст. 3 тач. (б)
66	Швајцарска	13. 4. 2005.	5. 5. 2006.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	уговорна страна није уврстила Србију у своју листу обухваћених пореских уговора

67	Шведска	18. 6. 1980.	16. 12. 1981.	не	јесте	не	не	уговорна страна није уврстила Србију у своју листу обухваћених пореских уговора
68	Шпанија	9. 3. 2009.	28. 3. 2010.	да	јесте	одредба је већ постојала	да	-
69	Шри Ланка	7. 5. 1985.	22. 3. 1986.	не	није	не	не	-

*11. 11. 2008. је потписан и Протокол, а ступио је на снагу 8. 6. 2010.

** 8. 9. 2009. је потписан и Протокол, а ступио је на снагу 28. 2. 2011.

Србија још није усвојила, нити најавила, измене националног законодавства по питању правила из Другог стуба. За сада њихов утицај може утицати на обвезнике у Србији уколико су у власништву великих страних компанија, резидената земаља које су имплементирале ова правила у своје законодавство (пре свега правило о укључивању дохотка). Законска стопа пореза на добит у Србији је 15%, тј. једнака је минималној стопи из Другог стуба. Ипак, до ниже ефективне стопе може доћи нпр. коришћењем погодности или неусаглашеноћу основице са *GloBE* дохотком. Порески подстицаји у великом броју случајева нису примарни мотив за инвестирање у Србији. Уместо њих, значајан фактор могу бити једнократна државна давања (нпр. Развојне агенције Србије) или повољнији тржишни услови (нижа цена рада, расположивост осталих ресурса, међународни односи Србије...). Може се закључити да ће инвеститори који су били подстакнути непореским мотивима вероватно у мањој мери бити погођени мерама Другог стуба, док ће инвеститори који су се водили пореским мотивима бити значајније погођени. Овде се издваја један порески подстицај – онај који се односи на улагање у основна средства за обављање делатности и запошљавање новозапослених лица. Он је фокусиран на процентуално умањење пореске обавезе, а имајући у виду високо постављене прагове за остварење права на овај подстицај (1.000.000.000 динара улагања у основна средства и 100 новозапослених лица), претпоставка је да ће мала група обвезника Србије, средњих и великих правних лица чланица великих међународних група повезаних лица, значајно бити погођена усвајањем мера предвиђених Другим стубом. Ипак, оно што Србија може да уради како би задржала пореске приходе настале на њеној територији (који ће евидентно бити прикупљени, само је питање од стране које јурисдикције), је фокусирање на усвајање правила о квалификованом домаћем минималном доплатном порезу.

Посматрајући стране директне инвестиције нерезидената у Србији, у периоду од 2010. до 2023. године, 5 земаља је инвестирало 52,09% од укупних инвестиција. То су Холандија, Кина, Аустрија, Русија и Немачка. Уколико посматрамо послење три године то су Кина, Холандија, Велика Британија, Швајцарска и Немачка са укупно 59,64% од укупних инвестиција. Од свих њих, само Кина и Русија до сада нису усвојиле правило о укључивању дохотка. То може значити да ће новоуведене мере обесмислити напоре земаља у развоју, као што је Србија, да пореским подстицајима привуку страни капитал, те да се у контексту остварења овог циља земље у развоју требају окренути пружању уступака у другим областима.

VI Закључак

Од свих врста корекција које настају по основу примене принципа „ван дохвата руке“, чини се да је кореспондирајућа корекција изазвала значајан број „главобоља“ у својој примени. Иако је већ више од пола века била предмет регулације од стране међународних организација као што су *OECD*, УН и ЕУ, као и од стране појединих земаља, и даље ови предмети захтевају изузетно административно и временско ангажовање ради решавања спорова. „Упркос практичном значају корекција по основу трансферних цена у међународном пореском праву, многи детаљи су и даље далеко од хармонизације међу различитим јурисдикцијама.“¹⁰⁹ Најистакнутије решење се огледа у поступку заједничког договарања, а будући да он има своје мане, као алтернативе се предлажу арбитража, *APA* аранжмани тамо где су примењиви, а чак је и примарно право ЕУ било разматрано као једно од решења. Дас препоручује „двоструки механизам за гарантовање ослобођења у случајевима корекција по основу трансферних цена, нпр. аутоматски механизам сличан методу за отклањање двоструког правног опорезивања из чл. 23 Модел-конвенције *OECD*, као и поступак заједничког договарања у складу са чл. 25.“¹¹⁰ Масимиано (*Massimiano*) и Севери (*Severi*), с друге стране, успех процедуре везују за стварни начин имплементације норми од стране пореских органа.¹¹¹ Консензус постоји када је у питању примена примарног права ЕУ као алтернативе за решавање спорова, јер и Сум¹¹² и Бурјак и Петруци¹¹³ правдају дискриминаторни карактер корекција вишим интересом. Чанд (*Chand*), Дамџи (*Damji*) и Романовска (*Romanovska*) оцењују да би билатерални или мултилатерални *APA* аранжмани могли играти истакнуту улогу.¹¹⁴ И Солилова указује на могућност коришћења овог инструмента као превентивног алата,¹¹⁵ али и наводи његове мане које се огледају у немогућности вршења кореспондирајуће корекције у случају да је националним законодавством предвиђена искључиво обавезујућа природа овог споразума – у питању је немогућност поновног тестирања у складу са принципом „ван дохвата руке“.¹¹⁶ Закључак је да фокус

109 N. Burkhalter-Martinez, J. Roy-Stämpfli, 327.

110 P. Das, 21.

111 A. Massimiano, M. Severi, 74.

112 A. Soom, 103.

113 S. Buriak, R. Petruzzi, 62.

114 Vikram Chand, Salim Damji, Kinga Romanovska, „Permanent Establishment under the Pillars: The Relevance of a Transfer Pricing Analysis“, *Analysis and Studies CASP*, Vol. 15, Nr. 1/ 2023, 37.

115 V. Solilova, 402.

116 V. Solilova, M. Steindl, 135.

пореских власти треба бити усмерен на ефикаснију примену већ увојених мера, као и на разматрање увођења могућности закључења билатералних АРА аранжмана.

BEPS иницијатива представља „раскидање спона са прошлошћу, које је било предлагано 25 година, али до сада није изазвало много пажње.“¹¹⁷ Потребу за овим решењима потврђују и статистички подаци који показују тенденцију пада законске и ефективне пореске стопе, као и неподударање локације где је доходак пријављен и локације где се одвија економска делатност, што указује на BEPS активности.¹¹⁸ Наваро закључује да укључивање одредбе о кореспондирајућој корекцији у Мултилатералну конвенцију „решава дугогодишњи проблем земаља које су нерадо разматрале економско двоструко опорезивање у оквиру поступка заједничког договарања.“¹¹⁹ Ипак, у литератури се указује на одређене елементе и недостатке Мултилатералне конвенције и осталих активности Инклузивног оквира о чијој природи може да се дискутује: да ли су клаузуле о компатибилности уопште потребне имајући у виду могућност примене општих правила (као што је *lex posterior*), каква је улога изузимајуће клаузуле, да ли се тежи умањењу улоге принципа „ван дохвата руке“, да ли су се земље у развоју до сада укључиле у толикој мери да новоуспостављена решења одражавају и њихове интересе? Већина ових питања су у научној литератури и даље отворена и могу бити предмет будућих истраживања, стога Гекиер, Франсенс, Де Бејтс и Верлинден истичу да „Рим није изграђен за дан, те вероватно не би било поштено очекивати да све потенцијалне неправилности при имплементацији буду решене одмах.“¹²⁰

Положај великог броја актера српске економије се у погледу примене кореспондирајуће корекције може окарактерисати као завидан. Постојање ове одредбе у највећем делу пореских уговора Србије резултује малом вероватноћом за присуством економског двоструког опорезивања у међународним односима са повезаним лицима (под условом да се прописане одредбе и примене), чиме је подстакнуто инвестирање у иностране ентитете, као и инвестирање иностраних ентитета у домаће. Изузетак представљају односи са Немачком и у блажој мери са Италијом, пошто се њихова заступљеност високо котира у страним директним инвестицијама, а порески уговори са ове

---

117 Reuven S. Avi-Yonah, Young Ran, Karen Sam, „A new Framework for Digital Taxation“, *University of Michigan Law School Scholarship Repository, Law & Economics Working Papers*, 2022, 71.

118 OECD (2023a).

119 A. Navaro, 817.

120 J. Ghekiere *et al.*, 223.

две земље не садрже клаузулу о кореспондирајућој корекцији. Највећи број земаља са врха листе инвестиција нерезидената у Србији је до сада усвојио правила Другог стуба у свом националном законодавству. Овом чињеницом ће значајно бити угрожен део страних инвеститора постављених пореским мотивима да послују у Србији. У 2023. години је у Србији пословало 110.808 привредних друштава, од чега је 598 великих и 2.328 средњих,¹²¹ док је у 2022. години укупан број страних подружница био тек 1,4% од укупног броја субјеката.¹²² Имајући у виду један од најзначајнијих фактора у српском пореском праву који може утицати на снижену ефективну пореску стопу, подстицај за улагање у основна средства и запошљавање нових лица и његове високо постављене границе, као и границу од 750 милиона евра за примену правила Другог стуба, може се извести закључак да ће њима бити изложен мањи број субјеката. Ипак, за њих овај ефекат може бити материјално значајан. Поред овог подстицаја, остали елементи српског пореског права углавном теже повећању ефективне стопе (нпр. непризнавање појединих врста расхода), али има и оних који је могу умањити (нпр. накнадно признавање расхода из претходних периода, подстицај по основу улагања у новоосновано привредно друштво које обавља иновациону делатности, итд.), те се може десити да одређени број обвезника буде погођен и по основу примене тих елемената.

Може се закључити да Србија заостаје за другим правним системима, како по питању примене норми које је већ усвојила у свом законодавству (одредбе о кореспондирајућој корекцији), тако и по питању усвајања решења из Два стуба. Први проблем се може решити улагањем у људске ресурсе пореских власти (и у квантитативном и у квалитативном смислу) како би се оно што је прописано заиста и применило. Када су у питању решења из Два стуба, предлог за Србију, као земљу у развоју, је фокусирање на усвајање правила о квалификованом домаћем минималном доплатном порезу, пре него на остала правила, како би се прикупио што већи део доплатног пореза уколико је евидентно да ће он свакако бити наметнут одређеном броју субјеката, само је питање од стране које јурисдикције.

---

121 Доступно на адреси: <https://www.apr.gov.rs/инфоџрафике.4318.html?infoId=164>, 16. 11. 2024.

122 Доступно на адреси: <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/oblasti/strukturne-poslovne-statistike>, 16. 11. 2024.

Коришћена литература

- Avi-Yonah Reuven S. *et al.*, „A new Framework for Digital Taxation“, *University of Michigan Law School Scholarship Repository, Law & Economics Working Papers*, 2022.
- Avi-Yonah Reuven S., „Double Tax Treaties: An Introduction“, 2007, доступно на адреси: <https://ssrn.com/abstract=1048441>, 21. 7. 2024.
- Buriak Svitlana, Petruzzi Raffaele, „Transfer Pricing Rules under the ECJ’s Scrutiny: Green Light for Non-Arm’s Length Transactions?“, *International Transfer Pricing Journal*, September/October 2018.
- Burkhalter-Martinez Natassia, Roy-Stämpfli Jeanne, „Primary, Corresponding and Secondary Transfer Pricing Adjustments“, *International Transfer Pricing Journal*, September/October 2024.
- Ghekiere Joni *et al.*, „Navigating the Transfer Pricing Pitfalls and Opportunities of Pillar Two: Part 1 – Transfer Pricing Adjustments“, *International Transfer Pricing Journal*, July/Avgust 2024.
- Govind Sriram, Pistone Pasquale, „The Relationship Between Tax Treaties and the Multilateral Instrument: Compatibility Clauses in the Multilateral Instrument“, *The OECD Multilateral Instrument for Tax Treaties: Analysis and Effects* (eds. Michael Lang, Pasquale Pistone, Alexander Rust, Josef Schuch, Claus Staringer), Wolters Kluwer, Alphen aan den Rijn, 2018.
- Das Pitambar, „Corresponding Adjustment and Its Interaction with the Mutual Agreement Procedure under Article 25 of the OECD Model“, *International Transfer Pricing Journal*, January/February 2019.
- Knechtle A. Arnold, *Basic Problems in International Fiscal Law*, Deventer, 1979.
- Lang Michael, *Introduction to the Law of Double Taxation Conventions*, 2nd edition, Wien, 2013.
- Lennard Michael, „The UN Model Tax Convention as Compared with the OECD Model Tax Convention – Current Points of Difference and Recent Developments“, *Asia-Pacific Tax Bulletin*, January/February 2009.
- Massimiano Aurelio, Severi Mirko, „The New Italian Transfer Pricing Provision Concerning Unilateral Corresponding Adjustments“, *International Transfer Pricing Journal*, January/February 2019.
- Navaro Aitor, „The Multilateral Instrument (MLI) and Transfer Pricing“, *Working Paper of the Max Planck Institute for Tax Law and Public Finance*, No. 2024–01/2021.

- Obando Roberto Ramos, Reservations and Compatibility Clauses in the Multilateral Instrument: Overcoming New Interpretative Challenges, 2017, доступно на адреси: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8910772&fileId=8910773>, 21. 7. 2024.
- Поповић Дејан, *Пореско право*, 21. издање, Београд, 2022. (Popović Dejan, *Poresko pravo*, 21. izdanje, Beograd, 2022)
- Поповић Дејан, Илић Попов Гордана, „Значај и ефекти BEPS Мултилатералне конвенције у међународном пореском праву“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 75/2017. (Popović Dejan, Ilić Popov Gordana, „Značaj i efekti BEPS Multilateralne konvencije u međunarodnom poreskom pravu“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, br. 75/2017)
- Поповић Дејан, Илић Попов Гордана, „(Не)извесна будућност кредита за уштеђен порез у међународном пореском уговорном праву“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 3/2022. (Popović Dejan, Ilić Popov Gordana, „(Ne)izvesna budućnost kredita za ušteđen porez u međunarodnom poreskom ugovornom pravu“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, br. 3/2022)
- Riccardi Andrea, „Implementing a (global?) minimum corporate income tax: an assessment of the so-called „Pillar Two“ from the perspective of developing countries“, *Nordic Journal on Law and Society*, Vol. 4, Nr. 1/2021.
- Sandler Daniel, Watzinger Lisa „Disputing Denied Downward Transfer-Pricing Adjustments“, *Canadian Tax Journal*, Vol. 67, Nr. 2/2019.
- Solilova Veronika „Practical Application of Art. 9 OECD Model Convention: The Czech Republic“, *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, Vol. 62, Nr. 2/2014.
- Solilova Veronika, Steindl Marlies, „Tax Treaty Policy on Article 9 of the OECD Model Scrutinized“, *Bulletin for International Taxation*, March 2013.
- Soom Annika, „Does the European Union Primary Law Require Member States to Make Corresponding Adjustments?“, *EC Tax Review*, Nr. 2/2020.
- Falendysh Andrii, Secondary Transfer Pricing Adjustments: Interpretation Challenges within the EU and International Perspectives, Lund, 2021, доступно на адреси: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=9049394&fileId=9050967>, 21. 7. 2024.
- Hadari Yitzak, „Compulsory Arbitration in International Transfer Pricing and Other Double Taxation Disputes“, 2009, доступно на адреси: <https://ssrn.com/abstract=1483621>, 21. 7. 2024.

- Harmse LH, Alternatives for the treatment of secondary transfer pricing adjustments in South Africa, 2014, доступно на адреси: https://dspace.nwu.ac.za/bitstream/handle/10394/13333/Harmse_LH.pdf;jsessionid=8939576FDC6D10927F28F94FAD7E9EE8?sequence=1, 21. 7. 2024.
- Hugger Felix, González Cabral Ana Cinta, Bucci Massimo, Gesualdo Maria, O'Reilly Pierse, „The Global Minimum Tax and the Taxation of MNE profit“, *OECD Taxation Working Papers*, No. 68, OECD Publishing, Paris, 2024, доступно на адреси: https://www.oecd.org/en/publications/2024/01/the-global-minimum-tax-and-the-taxation-of-mne-profit_2c3d9f9d.html, 21. 7. 2024.
- Chand Vikram, Turina Alessandro, Romanovska Kinga, „Tax Treaty Obstacles in Implementing the Pillar Two Global Minimum Tax Rules and a Possible Solution for Eliminating the various challenges“, *World Tax Journal*, Nr. 4/2022.
- Chand Vikram *et al.*, „Permanent Establishment under the Pillars: The Relevance of a Transfer Pricing Analysis“, *Analysis and Studies CASP*, Vol. 15, Nr. 1/2023.

Maša ILIĆ

PhD student at the University of Belgrade Faculty of Law, Serbia

THE ROLE OF CORRESPONDING ADJUSTMENT IN INTERNATIONAL AND IN SERBIAN TAX LAW

Summary

The role of corresponding adjustment in international tax law is to eliminate economic double taxation, so the aim of the research is to identify its regulation in international and in Serbian law, as well as to propose solutions to identified issues. A comparative method was used to analyze international regulations (OECD and UN Model conventions, EU regulation, BEPS initiative), with a focus on application issues and its relationship with current changes. Special attention was given to the relationship between corresponding adjustment and the Income Inclusion Rule contained in Pillar Two. The position of Serbia was also reconsidered, considering foreign direct investments in the context of applying the corresponding adjustment clause in tax treaties, concluding its favorable position, as well as an assessment of Serbian legislation in relation to Pillar Two, where proposal was made to focus on implementing Qualified Domestic Minimum Top-up Tax. The results highlighted disadvantages in the adopted solutions, especially in the mutual agreement procedure, and in the recently adopted solutions, for which there is no consensus in the literature.

Key words: *Corresponding Adjustment. – Economic Double Taxation. – Arm's Length Principle. – Transfer Pricing. – Pillar Two.*

Датум пријема рада: 22. 7. 2024.

Датум исправке рада: 18. 11. 2024.

Датум прихватања рада: 10. 12. 2024.